

TÁROGATÓ.

Vegyes tartalmu lap,

a gazdasági egyesület, vidéki- és városi nőegylet, s a Szamos-Tisza hát közlönye.

<p>Megjelenik: Hetenként egyszer szombaton reggel.</p> <p>Szerkesztői iroda: Várutca 55-ik szám első emelet.</p> <p>Kiadó-hivatal hová a hirdetések és előfizetési pénzek utasítandók: templom-utca 518 sz.</p>	<p>Előfizetési feltételek: Helyben egészévre 4 ft. félévre 2 ft. negyedévre 1 ft. Vidékre postán, egészévre 4 ft. 50 kr., félévre 2 ft. 25 kr., negyedévre 1 ft. 13 kr. Egyes szám ára: 10 ujkr.</p> <p>Zombori Gedő felelős szerkesztő.</p>	<p>Hirdetések ára: három hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél csak 4 kr. kétszerinél 3 kr. háromszorinál 2 kr. Bélyegdíj minden beigtatásért 30 kr. A nyilttérben a háromhasábos petitsor beigtatási díja 20 kr.</p> <p>Kiadó Kovács Márton.</p>
--	--	---

Előfizetési felhívás

„TÁROGATÓ“

című

vegyes tartalmu heti lapra, a Szamos-Tisza hát, gazdasági egyesület, vidéki és városi nőegylet közlönyére.

A kezdeményezés, az első évnegyed nehéz napjai elmúltak, s akaratunkra biztatólag lövel a sugár, hogy tiszta önzetlen ügyeskedésünknek már is sikerült lapunkat megynék és a közel megyék értelmiségének közlönyeit emelni. Lapunk a megye lapja, társalgó terme akar lenni, melyben elakarjuk beszélni s megvitatni mindazt, mint anyagi és szellemi gyarapodásunk sürget; hol együtt lehetünk, beszélhetünk azok, kik közé a hely, a távolság hézagot ás, s azért lapunk pártolójául kérünk minden honít és honleányt.

Lapunk tartalmát, mint eddig, teendik jövőben is:

1. Fontosabb érdekeinket megvitató vezércikkek, melyeket a körülmények helyes ismerete, eszély és tapintatosság tollai fognak írni.

2. Lapunk, mint a gazdasági egyesület s nőegyletek közlönye, hozni fogja ezek jegyző-könyveit, hirdetményeit, felhívásait hitelesen és gyorsan.

3. A levelezések megynék és a haza érdekesebb pontjairól tudósítanak.

4. Helybeli hireink az eseményeket fogják tudatni.

5. Üzlet rovatunkban városunk s a közel piacok árjegyzőkeit adjuk. Hiteles öszveszerkesztésre szakavatott egyén van felkérve.

6. Hozzuk a megyei, tanácsi rendeleteket, s a kereskedés és iparra tartozó hirdetések.

7. Lesz tárcánk belbecsi, izlés finomító s erkölcsi irányu szépirodalmi dolgozatokból.

8. Ismerettárunk a tudománynak népszerűsítője és okmányok tára lesz.

8. Lesz vegyes és hazai mozgalmak rovatunk, majd ha államéletünk élénkül.

„Tárogató“nk csak egy hangot ad: a honszeretet hangját.

Előfizetési ár: egy évre 4 ft. fél évre 2 ft. évnegyedre 1 ft.

Postán küldve: egy évre 4 ft. 50 kr. félévre 2 ft. 25 kr. évnegyedre 1 ft. 13 kr.

Minden egyszerre beküldött 8 előfizetű után tiszteletpéldánnyal kedveskedünk.

Tisztelettel kérjük lapunk pártolót, kik a mult évnegyedi előfizetési díjjal hátralékban vannak,

örvendeztessenek meg annak beküldésével is.

Szatmár, január 1. 1862.

Kovács Márton, Zombori Gedő, kiadó, szerkesztő.

Boldog új évet!

(Z.) Egy esztendő újból meghalt, örökségül kevés reményt nagy küzdelmet hagyott. Egy év előtt is kérdeztük a jövőt, s szívünk sebesebben vert a fénynél a mit homlokunkra szebb jövő sugára ragyogott... s ma a fénynek helyén ezer ború, agyunkat tépi ezer gondolat, s szívünk szorul a nagy honfi fájdalom alatt, mely megmaradt abból a sok szép tervek s reményből, mit egy éve küldöttünk előre. Vissza nézünk, s tán ma szegényebbek vagyunk mint egy éve is; de vigasztal — mint Isten ihletése — ezredéves életünk, hogy míg kezünkben a tespedés és közöny ki nem ejti a jog zászlaját, s nem kezdünk megnyugodni az ígért földét elértnék hazudó ámitás ölén, s míg folyton hevül a szív, a melylyel küzdünk, vérezünk: addig mosolyog felénk az elért siker, hogy nyugodtan modhatjuk: boldog új évet édes nemzetünknek!

A jövő sötétébe nagy kívánatok, életet követelő nemzet igények világítanak be. Reményeinkből sokat eltépett az idő, de nekünk küzdeni s a teljes sikert szilárdan

TÁRCA.

A rab álma.

Börtönében, bú ölében
Üldögél az árva rab;
Várva várja, nehéz láncra
Hogy egykoron fölszakad...

A világtól nagyon távol
Él a nedves föld alatt,
Mig fölötte, kedv s öröme
Szór sugárt a tiszta nap.

Szive lelke, meg van telve
Gyötrellemmel kínosan,
Már az átok hang megállott
Aján, s imádság fogan.

Szenvedése, mit rá mére
A gonoszság, s végzele
Megérzette, bár fölötte
Suhogjon vas veszeje.

Nincs nappala, nem számlálja
Óráit vagy perceit,
— Mult egy napja, megtudhatja:
Mert a börtön-őr benyit.

Ninesen tette, mit ne tenne,
Mért szegyélné önmagát;
Minden büne, hogy: szerette
Imádság a hazát...

Már ledöle fekhelyére,
Álom csukja el szemét
Óh ha látná a gaz ármány,
Irigyelné szenderét.

Azt álmodja: hogy a honra
Új boldogság napja süit;
Mind megjöttek, kik eltűntek...
... Új élet pezsg mindenütt.

És álmodja: hogy reája
A szabadság keble vár:
Hogy börtönét összedönték
S a nap enyhét érzi már.

Boldog álma szép varázsa
Továröppent pere alatt,
Mint ha éjjel űzi széjjel
Vész a nyugvó madarat.

Börtönőre áll előtte,
Egy kezében mécs vagyon:
„Kelj fel óh rab, tudj meg holnap
Vérezesz a vérpadon!”

Kállay István.

EGYSZERŰ TÖRTÉNET.

Zilinszky Istvántól.

I.

Ifjabb koromban szenvedélyes vadász valék; napokig elbarangoltam az erdő sűrűjében, hogy egy ravasz rókát, vagy félenk nyulat elejthessek; de legnagyobb gyönyörömet mégis a vizi vadak puskázásában találtam, s kész valék órákig taposni a rét vizeit, néhány ruca vagy ludért; pedig vajmi gyakran megtörtént, hogy egész napi fáradalman alig pár apróbb

vaddal jutalmaztaték sz. Hubert által, de ez megrögzött szenvedélyem nem hogy csillapította volna, sőt feljebb fokozta.

Egy ily sikertelen egésznap vadászat után elhatározám az éjjet is kiünnlesben tölteni, s az alkalmas helyiséget kutattam.

A vidékkel, — hol e kis történettel ismerkedtem meg, — jóformán ismeretlen valék, miután csak pár nappal elébb érkeztem ide, egy nem rég ide települt rokonomat látogatandó.

A nap bucsuzóban volt, a beláthatlan sikra vissza vetvén vérvess sugárait, arany keretbe foglalá a felette elterülő fellegcsoportot. Ha költő leendek, szebb tárgyat alig találhattam volna a megénekelésre, mint e pusztai gyönyörű estét!

A távolban már csillámlani kezdének a pásztor tüzek; a szerzte legelésző nyájak kolompjai, a pásztorok fuvolája öszhangzó zenét képezének, s közbe közbe egy egy ménesét terelgető csikós bojtár ostor pattogása vegyült... s előttem a Körös és partján kised halász kunyhó...

Merengésemben csak akkor vevém észre e kis hajlékot, midőn már majdnem mellette állék.

Annál jobb, gondolám, — legalább emberi társaságban költöm el szerény, vadász estelimet; külömben is mindig szerettem a romlatlan, egyenes szívvé néppel beszélgetni; hallgatni természetes okoskodásait, s nem ritkán tanulni azokból, szó-

hinni jól esik. Tudjuk, hogy vas karral nyomnak a viszonyok; s engedni kell az elháríthatlan sulyoknak, de azt sem szabad felednünk, hogy felettünk utódaink itélni fognak kérelhetlenül. A sas ha szárnya megtörött is, míg szeme merészen néz a napba, fészket soha sem a völgybe hanem sziklára rakja, honnan fennebb repülhet — ő vagy fiai — oda hol tanyája volt, vagy a hová vágyott tenni azt. Sokat de nem mindent veszítettünk s „nincs veszte semmi sors alatt, ki elnem esőig redett”. Nyugodtan kívánhatjuk: boldog új évet hazánkunk!

A férfi homloka redős, az élet igényeivel nőnek a gondok, a kor letörte előítéleteinket, ma a szorgalom, miveltség egyenlítő ki az osztálykülömbiséget. Testvérülünk; elég az ellenségünk, egymásnak legyünk jó barátai, működünk együtt, feledve apró érdekeket. Eszély javít ott, hol a kiváltságok rontottak; feledjük a multat mint eltűnt fényes álmokat, kárpótol érte gazdagon az egyetértés és szeretetben közösen munkált siker, a haladás, a közvilágosodás. Nagy eszmék érnek az idők méheben; erőnk elforgácsolni nem szabad. Ne érzelgőjünk, munkáljuk vas szorgalommal, munkában keressük a kárpótlást, tegyük áldottá az ösektől hagyott földet, munkáljuk, hogy a jólét ragyogjon minden családi tűzhely lángjában, aranyozzuk meg szorgalommal az elkopott valót, hogy erőben s készen találjon a szebb jövő derülése... Boldog új évet megényknek s városunknak!

Boldog új évet, boldogabbat a jelenél a családban; költözzék oda állandó lakosnak a szeretet és türelem; mert csak a tagokban boldog az egész s a családokban a nemzet. Kevesedjék a békétlenség kár- vágy irigység, szünjön meg a viszály, költözzék el a vész és betegség, valósuljanak a szívek boldogságot adó vágyai!

Az Ur nem hagy elsigy mind részben tőlünk függ. Ha nem keressük embertársainkban az ellent, ha nem merev hidegen nézzük vagy munkáljuk az életet, ha meg látjuk a lábunknál nyíló virágot, kebelünkre tüzzük s a csillagtól nem irigyeljük a sugárt, s nem azt nézzük mennyit nem adott, hanem mennyit adott az élet: akkor szívünkben, környezetünkben már is valóvá kezd lenni, ha szívünk a j-

val: szerettem osztolni örömeiben és bujaiban, s ha szükség volt, segíteni tettel és tanácsadással ugy, a mint tőlem telt.

A kis konyhó előtt gyönyörű gyermek leányka foltozgatá a köcsét*) jöttömet aligha észre vevé, mert ajkairól egy kedves népdal még kedvesebb hangokban olvadt össze a csendes esti szellő sutogásával.

A parton öreg halász emelgeté „teszi veszi” hálóját, de mint látszik, kevés sikerrel.

— Jó estét hugom! köszöntém a kis halász leányt, — jó munkát.

— Köszönöm, uram, legyen része benne, — felelt, s arcára az ártatlanság gyenge pirja szökkent.

— Kétszerse mond hugoeskám, mert könnyen megeselekszem.

Ez alatt az öreg halász is meg érkezett, s kölcsönös üdvözlés után letelepedtünk a konyhó előtti zöld pázsitra.

— Hát öreg barátom, abban hagyja már a halászást?

Miattam ne mulasszon semmit, mert ha itt létem elvonja foglalkozása, talán élleme keresésétől, inkább távozom, különben is csak a véletlen hozott ide, s ha estelimet végzem, azonnal távozni fogok.

Kár lenne édes ifjú ur távozni, miattam pedig épen ne tegye, most a halászat ugysem sokat hoz a konyhára; nagyon árad néhány nap óta a víz, s inkább csak

*) Egy neme a hálónak.

Z.

kainkkal őszintén mondolja: boldog új évet!

A SZATMÁR VÁROSI KÖVEZETVÁM.

Közönségesen tudva van, miszerint felsőbb helyről nyert engedély folytán Szatmár városban is az 1863-ik évben, már kövezeti vámm fog szedetni. Ez a lapokban is hivatalos nevek aláírása mellett hirdetve volt.

E vámm, mint a vidéken szokatlan új dolog, igen természetesen, pártolókra és ellenzőkre is talál.

Nem lehet ugyan ignorálni azon nézeteket is, melyek egyesektől magán uton nyilvánítottak, de talán többet nyom, s némileg nagyobb figyelmet gerjeszt a lapok utján közzé tett észrevétel, minő például a lapok 12-ik számában megjelent cikk, és szerkesztői megjegyzés mely végeredményében a kövezet vámnak nem barátja s arra nézve káros következményeket jósol.

A nélkül, hogy keresném az okokat, melyek Szatmár várost e vámm behozatalára indították, és azon reményben hogy e lapok szerkesztősége, e nézetnek is tért enged, megpróbálom másképen fejtegetni e vámot; mert úgyhiszem mind a vidékre mind magára a városra kívánatos, ha ezen — elmerem mondani — nem éppen kellemes tárgy, minden oldalról kellően felvilágosítottatik.

Igyekeztem az ide vonatkozó adatokra nézve, a legbiztosabbakat megszerezni, és szerencsés voltam azokat meg is nyerni. Tehát adataim biztosak.

Szatmár-Németi város, egy a Szamos folyó által évezredek óta feliszapolt rónán fekszik, hol esősebb évszakokban nem csak benn a városban, de külhatárában is az utak, főképp terhes szekerekre nézve a szó telyes értelmében járhatatlanok. Ez oly világos tény, melyről meggyőződni igen könnyű dolog.

Még jobban haladhat az utas a mezőkön, hol a kottyanókat, sáros utakat, gödröket, habár az utféli vetések tetemes kárával is elkerülgetheti, de benn a városban a szűk utcákon kell haladnia, ott a házak, kerítések miatt nem lehet a rozsutat kerülni, erre sem tanu sem példa nem kell; mert

szokásból vettem ki a hálót, mintsem valamire való fogásra gondoltam volna.

A kis leányka észrevétlen elurrant közülünk, és a szolgafán himbálódzó bogrács illatos tartalmát kevergeté.

Tarisnyámból elővettem sajtomat és kenyereimet, s falatozni akartam.

Uram szólott az öreg ha nem veti meg szegénységemet, tartson velünk egy-ár szép keesege akadt tegnap hálómiba, mindjárt készen lesz a halászos paprikás; nem olyan fáin ugyan, mint a tenurak asztalán megfordul, azért meglehet enni....

Elfogadtam az öreg szíves meglívást, ellenkezőt tenni, megbántás lett volna az öregre nézve.

Hárman ültük körül a bográcsot, mely egy kis három lábú székre helyezteték. Ülésemül egy legyűrt bunda jelöltetett ki; az öreg szűrén, a kedves teremtés pedig egy kéve gyikinyen foglalt helyet.

Az estelit — nem tudom az egésznap sáta következtében-é? oly izletesnek találtam, hogy mint mondani szokás, a püspök is megnyalta volna száját utána!

Esteli végeztével én szívtam, az öreg pedig miután a cigoriát, mint ő nevezte, — nem szereti, makra pipáját vevé, s füstölni kezdtük a fejünk felett nagy csoportban szállingó szunyog sereget.

Ugyan hol szerezte János gazda ezt a gyönyörű gyermeket?

— Unokám a jámbor; anyját szüle-

mind a városi mind a vidéki emberek igen jól tudják.

Én magam is többet magammal tanuja voltam ezen esetnek, midőn néhány évvel ez előtt a város egyik főbb utcáján az igavonó ökröt ásóval kellett a sárból kiszabadítani; ismét egy előkelő ur lovai a sárból alig tudtak kivánszorogni, sőt a város lovai is kevés híjján ott maradtak a sárban.

Nem szükség lefesteni azon borzasztó állapotot, melyben e megye Szamosparti helységei sárnak idején vannak; mikor a gyermeket a sár miatt oskolába se lehet küldeni; a lakosság közlekedése nem utcahanem a kerteken az utca mellőzésekével történik; ez oly mindennapi dolog mit minden szamosvidéki helység nagyon is tud. Így volt ez s így van némi részben most is Szatmáron is.

E borzasztó helyzetet akart Szatmár város előljárósága segíteni, s mit a természet megtagadott, mesterség által igyekezett kipótolni. Ugyan mintegy félszázaddal ez előtt elkezdette a főbb utcákat köveztetni, saját erejéből, idegen segítség nélkül, egyedül a város közjvedelmére s népének erszényére támaszkodva; folytatta a kövezést, és folytatja mai napig is, ugy a mint az idő és körülmények szerint lehetett s lehet, kiterjesztette a kövezést a szekérutakon kívül a gyalog járdákra és vízvezető esatornákra is, úgy hogy mint a hivatalos adatok igazolják, jelenleg Szatmár városnak 2004 folyó öl szekér utja, 1786 folyó öl gyalogjárdája, 288 folyó öl esatornája és 53 folyó öl melléktére van kikövezve.

(Folyt. követ.)

Elmétkedés a szatmár-megyei, s egész hazánkbeli román érdekek felett.

(Folytatás.)

Mi fölteszszük e becses lapok művelt olvasóiról, hogy a magyar testvéreinknek tiszta szívből mondott „nemes és nagylelkű” elnevezéseket valamint nem hízlekedésből származottaknak ismerik; ugy e jellemök jelentőségénél fogva nem engedik meg a kételkedést részünkről ama hiedelmünkben: hogy elérkezett az idők telje számunkra is elszántan és önfeláldozólag

tésekor el vesztvén, nem maradt rajtam, öreg atyján kívül senkije; ugy dajkáltam szegényt tizenöt esztendeig, mint tulajdon édes anyja, s most már öreg napjaimban könnyit valamit a terhen, a mit a felséges Isten 76 éveimmel reám rótt!...

— Bizony szép gyermek; mi a neve?

— Lorának keresztelte a pap.

— Ugyan honnan kapta ezt az úriás hangzású nevet?

— Jaj édes ifjú ur hosszú históriája van annak; de az est szép, s lenyugodni még elég idő, ha nem lenne terhére, elmondanám....

Örömmel hallgatom jó öreg, beszélje el.

— Lóra leányom, eredj a konyhóba, s feküdj le gyermekem.

Lóra öreg atyjának őszfűrteit megese- kolva jó éjt kívánt, és a kis kaliba ajtaja betevődött utána.

(Vége követ.)

Ne mondd hogy én....

Ne mondd hogy én nem szeretlek....

Less meg midőn imádkozom,

Isten bocsássa bűnömöt! —

Én te rólad gondolkodom!..

Ne mondd hogy én nem szeretlek....

Az az mondjad a — világnak!

Im megvalloim önkényt magam,

Nem szeretlek — én imádlak!

működni miszerint nyelvünkben tökéletesítsük magunkat, népünket neveljük és az románosan történhetik, nemzetiségünk fentartásáért minden lehetőt, jogost, megengedhetőt, de békést elkövethetünk, és kívánhatjuk hogy semmiféle akadályok utainkba idétlen pressiókkal ne gürdítettessenek, szíval: ilyetén érdekeink feltétlenül elismertessenek.

Jelen cikkünkben tehát csak annyit akartunk világosságba helyezni, hogy míg a magyarok által szabad szárnyra eresztettünk a mint illik: érdekeink hozzák magunkkal, hogy a gyakorlati élet terén körül tekintők legyünk s egyúttal, míg szegénységű contestatiónkat elfedezni nem iparkodunk, őrizzük meg a közszeretet áldásait magyar polgártársaink részéről irányunkban; mert ah, ha a két párt bár melyikéhez hozzá férhetne a kötetekedés aljas érzelmé, akkor mi hamarabb vérig vexálthatunk előre haladottabb testvéreink által, mintsem hogy a visszatorolásra csak gondolhatnánk is.

Es Uram Teremtőm! ha e nyelvi engedelmény kivételének alkalmazásánál megint összezdorultunk, úgy mikor fog eljönni közzénk a testvériség boldogító országa? (Folyt. követ.)

Fő Esküdt M. E. beszéde a törlesztési kölesön tárgyában, a városi kultúrának decem. 22-én tartott ülésében.

Mi előtt e fontostárgy végelöntését kérem, engedjék meg nekem önök, ezen törlesztési kölesön ügyében tartott magintanác-kormányok eredményét elősorolnom ez iratomban. Iratban uraim! mert gondolataimat egybevéve, szónoklatilag előadom, nem áll hatalmamban.

A tanácsközmány eredménye ezekből áll:

1-ször. A tanácsközmányban résztvevők mindnyájan meggyőződtek arról, hogy egy törlesztési kölesön felvétele jótékony is, szükséges is.

2-or. Fájdalom megkellett győződniök pénzügyünk oly szomorú állásáról is, mikép akár fel vesszük akár nem e kölesönt, módokról kell gondoskodnunk annak helyre hozására.

A nézetek csak a felveendő összeg mennyisége felett tértek el egymástól. A beltanási indítvány ugyanis 540,000 ft-ak felvételét ajánlja, midőn némelyek 200,000-rel is beérnek.

A beltanási indítvány a kimutatott szükséggel indokoltatik. Az ellen véleményűek pedig tartván attól, hogy a kamat sokaságát e különben is túlterhelt népvállai megneem bírják, aggodalmaikat még az agió lehető növekvésén, s egy bekövetkező devalvatio sanjaru következtésén is alapítják. Ezek szerintök mind a lehetőségek sorába felveendő.

Mint hogy én azon nézetben vagyok, hogy ha a kölesön jótékonyaságáról s a szükségéről megvagyunk győződve, akkor nem szabad felrendszabályokkal beérnünk, s így a beltanási indítványát egészen elfogadandónak vélem, s mint hogy a beltanási indokokat mindnyájan ismerjük az átküldött munkálatból, azt hiszem megengedik nekem önök, hogy azok ismétlését chelőzzve, egyedül az ellenvéleményűek érveinek ciosztatására fogok törekedni.

Mi a nép megterhelhetését illeti, igaz az, hogy ez sajnos körülmény. Azonban azt hiszem, még nyomasztóbb teher lenne az, ha miután 20,000 ft. kamatokkal hátralékban állunk, ennek következtésbe a tőkék egyre másra felmondának. Mert ezen esetben mind a 155 ezer ft. adósági tőkét, mind a hátralékba lévő 20,000 ft. kamatokot, vagy kikellene vetni, vagy valamely jelentékeny birtok eladásával kellene fedezni, mifáltal a köjövedelem szenvedén csorbát, ezt is csak kivétel útján lehetne helyre útni. Ha pedig kölesönt akarunk felvenni, annyit kell felvernünk, hogy egyúttal új jövedelem forrás álljen elő, melyből a város pénzügyére je'atekény nyerevények származzanak. Nagy nyerevényeket pedig uraim, csak nagy áldozatok árán vásárolhattunk meg. Ugy vagyok továbbá meggyőződve, hogy ha e virágzásnak indult város előmenetelét hátradobni, s 300 mérföld tágterület központjába fel-emelkedését megakadályozni nem akarjuk, e cél elérésére nagy áldozatot hozni e kornak mulhatlan köteleessége.

Volt egy város csak nem rég még 30—40 évvel ezelőtt ép magyar lakossággal megáldott, gazdálkodását ősi nomád szokás szerint erdő pusztitással tilalom rontással öszveköttöten folytató, kisszerű rendetlen piacán s rendezetlen utcáin nyakig sárban vízben lubickoló, elannyira, hogy nevét oláh atyáinkiai nem tudom gunyosan-e? vagy alaposan a „Satumár“étól nagyfaluól kölesönözöttnek állítanak.

Es ma van egy város ckes házakkal rakott piacának e házában büszkén párját kereső, egyenes főbb

utcáin kövezettel, kifogyhatatlan forrást furott kuttal, dolgozó intézettel, új városházzal, jeles iskolákkal s több szakadatlán haladást tanusító intézményekkel ellátva, úgy annyira, hogy ki Szatmárt ezelőtt csak 30 évvel látta, ma reá nem ismerne. Jele hogy őseink az elő-haladásért mindent áldozni készek valának. Nelegyünk mi rosszabbak őseinknél, kiknek emléke legyen áldott! Áldozatot igényel tőlünk a kor szelleme, s ha hátramaradni nem akarunk, ezt mulhatlanul meg kell hozni. Hiszen annyira korkivánalma egy állandó híd építése s határa fekvésénél fogva annyira öszve van kötve e város érdekével, — oly gunyosan kiáltja fülünkbe a nyomorult Zöldfa fogadó, egy a korigényeihez alkalmazott vendéglő építésének szükségét, hogy ezek még ha kölesönt nem veenénk is fel, mulhatatlan teendők lennének. Azt hiszem mutogatnom sem kell, hogy ezek a véleményezett 200,000 forintból kinem épülének. A népre kivétel uraim ott kezdődik, hol a közjövedelem elapad. Kell hát új közjövedelemi forrásokat nyitnunk, hogy amaz növekedjék. Tudjuk hogy a jelen fogadó bérösszeve oly jelentéktelen, hogy azt az örökös igazítás elhelyeli. Tudjuk hogy csak 30—40 évet véve fel hídunkat ötször kellett újból építeni, annyira, hogy bár a híd vámbérlete jelentékeny öszvegre rug, még is a kiadások a hidra meghaladták a jövedelet. Ideje gondoskodásunkat oda irányoznunk hogy, a híd-vám s vendéglő bérlete állandó el nem apadó jövedelemünké váljék, hogy ezek elérésével a népre kivétel kevesbbedjék!

(Folyt. és vége követk.)

IGAZSÁG SZOLGÁLTATÁSUNK.

I.

Cseppenkől áll a tenger, apró részekből bármely nagy egész. Ki a nagy egészszel megakar ismerkedni: két út áll előtte. Vagy az egészet veszi szemügyre s teszi vizsgálata tárgyává; vagy előbb annak egyes részeire irányozza figyelmét, s csak akkor igyekszik az egészet felfogni, mikor már egyes alkatrészeivel teljesen ismerős. Alig lehet benne kétség, hogy ez utóbbi mód alaposabb ismeretre vezet.

Hazánk is több kisebb részekből áll, melyeket részint a természet, részint a polgári kormányzat külömböztet meg. Ha tehát hazánk jelen állapotját ismereni akarjuk; szintén két külömböző módon tehetjük; nevezetesen a hon minden részeire ki terjedő vizsgálat vagy ennek egyes részeire szorított külömböbbség figyelem által. Az előbbi teszik némi részben központi lapjaink, az utóbbi pedig vidéki külöbnyök kiváló feladata.

E felfejtés, úgy hiszem, minden gondolkodóra nézve feleslegessé teszi a vidéki külöbnyök általános szükségének, fontosságának, hazánk alapos ismerésére befolyásának minden további mutogatását. Egyes vidékekre nevez pedig az ily külöbnyek azon külöbös haszna is van, ha feladatának teljesen megfelel, hogy az önismeret szerzésében hatalmas tényező mely nélkül a hibákat javítani, a meglévő erőket helyesen és célszerűen felhasználni, szóval okserűen és sikeresen haladni csaknem lehetetlen.

Innen érthető a vidéki külöbnyöknek napjainkban tapasztalt szaporodása, melyek ha magokat fen tartani nem tudják, e jelenség két fő okból származhatik. Vagy az illető vidék lakóinak fejletlenségéből, mely őket a szellemi tényezők hatásáról helyes fogalomra jutni nem engedi; vagy a külöbnyök vezetőknek gyarlósága és tapintatlanságából, mely mind a helyes irány és hatáskör kitűzését s megtartását, mind a meglévő erők öszszeműködését és csoportosulását akadályozza.

Azokban bármelyik állja is utját egy ily vidéki külöbny keletkezése vagy fenmaradásának: kárát mindenesetre maga a vidék vállalja; mert érdekeinek kiváló képviselője, szellemi erőinek ös szepontosítója hiányozván, a közjövedelem felé nem irányul, saját fainak szellemi tevékenysége vagy el szibbad vagy más téren keres foglalkozást.

Epen ezért köteleessége minden jobbaknak ily szellemi küzdőtér előállítására, ha nincs, meg tartása, ha már létezik; s hogy céljának megfelelőhessen, okvetlenül szükséges mind a közönségben iránta érdeket költeni, mind annak irányadóit buzgó közreműködés-sel gyámolítani és ha tévednének, mivel tévedni emberi dolog, utba igazítani.

A vidéki külöbnyök szüksége és feladatáról táplált ezen meggyőződés adott tollak kezembe, hogy meg kísérssem vidékünk igazságszolgáltatásának, mint leg fontosabb érdekeink egyikének vázlatos képét felmutatni s ez által az avatottabbakat arra bírni, hogy a hiányzó vonásokat kiegészítsék, a netalán hibásakat kiigazítsák.

N. D.

A szatmári dolgozóház szükségessége, létrehozatalának mikénti eszközölése, eddigi hatása s lehető jövője.

(Vége.)

A történetű eszmecsere indító okául szolgáljanak az itt következő szerény nézetek.

Minden dolgozóház csak úgy jöhet virágzó állapotba, csak úgy fizetheti ki magát anyagi tekintetben is, ha abban valami mesterségek gyakoroltatnak. Ugy

van az nem csak az országos dolgozó házakban, minők például a munkácsi és váci, hanem a községiekben is mint a többi között hazánkban a pestvárosi- és Csehországban az apácák felügyelete alatt álló prágaiakban.

A mi dolgozóházunkban azonban a múlt évben még semmi mesterséget behozni nem lehetett, az ok pedig leginkább abban áll, mert a fegyencek különösen a nyári időszakban egyszerre igen kevesen voltak a dolgozóházban, s azok is többnyire csak egy-két hétig, már pedig ily rövid idő alatt mit tanulhatott volna a fegyenc? Azonban ama körülménynek, mely szerént a dolgozóházban a fegyencek egyszerre kis számmal s rövid időre voltak elítelve, csak örvendeni lehet; mennyiben az egy részről városunk alsó osztályú népének is jó erkölcsét igazolja, más részről pedig nyílt jele annak, hogy városunkban koldulók és utcai lézengők többé nincsenek!

Ha a multról a jövőre némi következtetést vonhatunk, az azon remény vigasztal bennünket, hogy a bekövetkezett katonai évben sem lesz a rendőrségnek feltűnően nagyobb számu fegyence, mint a mult évben volt, és így a dolgozóházban ismét alig lesz lehető valami mesterség tanítását elkezdni és folytatni.

E cél kivételése tekintetéből nem volna-e célszerű a törvényszéki elítelt s elítélendő kisebb vétkeket is nappali munkára a dolgozóházba küldeni, hogy ott az egy- vagy félévi fogságukat nappal munkával töltenék el, kiket azután hosszabb időre terjedő fogságuk lefolyása alatt inkább lehetne valami könnyebben betanulható mesterségre, például kosár-, székérekészítésre; szalmakalap fonására; lópokrócsok szövésére sat. betanítani?

Az említett mesterségek bár melyiket — esekély véleményem szerint két-három hónap alatt a fegyencek könnyen megtanulhatnák s betanulván azt fogságuk hátralévő ideje alatt maguk- és az intézet javára folytathatnák. Szerény nézetem szerint, az említett foglyoknak illetlen elfoglaltatása több tekintetben üdvös eredményt volna maga után, a dolgozóház jövedeleme pedig feltűnően szaporodna, az intézet anyagi emelkedése által is a várakozásnak inkább megfelelné, s jövője mindinkább biztosíthatnák.

A szatmármegyei nőegylet 1862. év dec. 19-én Szatmár városában tartott közgyűlésének jegyzőkönyvi KIVONATA.

5. A f. é. augusztus 28-án tartott gyűlés határozata szerint a választmányi tagok által egy terv vala készítettő, mely célszerűen megfejtse, mily módon lehet (az egylet anyagi körülményeihez mérve) a megyebeli szegény árvák jövőjét biztosítani. Az elnök- nő terjesztett elő egy tervet, melyből kiviláglik, hogy egy árvaház (mely legbiztosabban menhely volna) fenntartása, hat gyermek számára a felszerelési költséget nem számítva, évenként 850 forintba kerülne — miután pedig ezen célra a nő egylet évenként csak 400-at ajánlott, határozatot

a) Minden választmányi tagintézzon egy felszólítást a kerületbeli községek előjárólhoz, hogy az ott létező, segélyezésre méltó árvákat jelentsék be.

b) a választmányi tag a bejelentés után szeressen bővebb tudomást a kerülethez tartozó árvák körülményeiről, korukról sat.:

c) a gyűlés által segélyzendőnek nyilvánított árvát a v. t. fogja egy általaválasztott és kerületben tartózkodó asszonyra bízni, ki évenkénti fizetés mellett annak élelméről és jöltéről gondoskodni tartozik a választmányi tag főfelügyelete alatt

d) a vál. t. minden gyűlésnél személyesen vagy írásban jelentést teend, az árvák hogylétéről és számukra kiadott öszvegek hovafordításáról.

e) a segélyzendő árvák kora a 12 évet túl nem haladhatja.

6. A jótékony célokra fordítandó pénz szaporítására táncvigalom rendeztetése találtatván szükségesnek egy sorshuzással egybekötve, 1862 év január 18-án N. Károlyban és a másik február 2-án Szatmáron tartatni határozatot, a kisorsolandó tárgyak Rába Istvánnó választmányi taghoz N. Károlyban lesznek küldendők a táncvigalom rendezésére Domahidy István és Gulácsy Bertalan urak kértettek fel.

7. Az elnökő felszólítja az egyletet, hogy a Szatmár városában fennálló protestans növeldé részére, mely anyagi támogatást igényel, ajánljon vagy egyszerre kilizetendő öszveget vagy évi járulékot. Az egylet köteleességének elismerén, ezen, meggyén- ben oly nélkülözhetetlen intézet pártolását szavazat- többséggel határozatba ment, hogy a Károlyban rendezendő táncvigalom tiszta jövedelemnek fele és jövőre minden évben egy az egylet anyagi körülményeihez mért öszveg ajánltassék.

8. Szavazattöbbséggel a „Tárogató“ című hetilap választatott a nőegylet külöbnyéül.

9. Az elnökő jelenti, hogy Ko vács Márton helybeli nyomdász a „Szatmár multja“ című munkának 1000 példánya fele jövedelemét ajánlja a nőegyletnek, ha az ezen példányok eladását eszközli. Miután a nőegyletnek nincsen arra való helyisége ezen ajánlat el nem fogadtatott.

10. A jövő választmányi gyűlés december 10-ére tétetett.

Jegyzette:

Fekete Sámuelné,
egyleti jegyző.

Ki mutatója a Szatmár megyei Nőegylet pénztárának 1861. évi szeptember közgyűléstől kezdve 1862. év december 6-ig.

Sep. Szuhányi Lászlóné, gyűjtő	58 ft. 72 kr.
„ Szerdahelyi Pálné,	96 „ 46 „
„ Kende Lajosné; —	40 „ —
„ Katona Józsefné; gyűjtő	42 „ 50 „
„ Ujfalussy Miklósné	86 „ 20 „
„ Galgóczy Sándorné —	69 „ 22 „
„ Nagy Ignácné részvény —	16 „ —
„ Luby Károlyné, —	5 „ —
„ Buday Ignácné gyűjtő —	66 „ 40 kr.
„ Kölesey Ignácné „ —	21 „ 55 „
„ Rába Istvánné „ —	46 „ 90 „
„ Domahidy Gedeonné gyűjtő	127 „ 70 „
„ Domahidy Bálintné „ —	55 „ 91 „
„ Fodor Imréné „ —	29 „ —
„ Noéi Jánosné „ —	9 „ 12 „
„ Boros Pálné —	49 „ 56 „
Növ. Özv. B. Vécsey Miklósné —	50 „ —
„ Vályi Jánosné gyűjtő —	58 „ 4 kr.
„ Galgóczy Sándorné gyűjtő —	18 „ 50 „
„ Luby Zsigmondné —	20 „ —
„ Jékely Mórinné gyűjtő —	15 „ 40 kr.
„ Mauks Istvánné „ —	55 „ 12 „
Dec. Domahidy Pálné —	40 „ —
„ Mono Ferencné gyűjtő —	51 „ 80 „
Összesen 1039 ft. 40 kr.	
(Vége követ.)	

Helybeli hírek.

Örömmel olvastuk a „Tanodai lapok“ 50-ik számából, hogy a szatmári rom. kath. gymnasium igazgatását Novák Antal sz. széki ülnök ur veszi át, s az így meg ültendő képezdeigazgató tanári állomásra megyés püspök Haas Mihály ő excellenciája, a tanítás és tanírodalom terén érdemeket szerzett jeles nevelő, Nagy Vince urat a helybeli rom. kath. elemi-tanoda igazgatóját szemelte ki. Nagy Vince ur mellett 24 évi ernyedetlen hasznat haladást eszközölt buzgalom beszél, s elismert érdemek kérnek jutalmazást. Midőn e kijelzés feletti örömünket nyilvánítjuk, nem tehetjük, hogy a haladás szép jelének ne tekintsük, hogy már nálunk is a birodalom e felekezeti főbb intézetei (Pest, Prága, Brün sat.) mintájára az érdem és hivatottság a világinak előnyt biztosíthat a tén kevesebbé képes papi személy felett. E képezde fontossága minden küll érdektől ment megválasztást igényel; a kijelölt egyén egészen alkalmas s mi az intézetnek nyeresémet jósolunk, ha Nagy Vince ur kinevezése valósul.

Nekrolog.

Szomorúsággal illeté az Úr a mi lelkünket! Ki több ezer embertárs életének már már elhervadt virágait, tudományának esodás hatalmával új és tartós életre ápolá; ki a nyavalyák bulámárjaitól már már elborított szenvedők ezreit részvétől melegtül karjaival ragadta ki az enyészeti hideg örvényéből; ki a hű barátság szent igéit nem ajkain pengeté, nem nyelvével harangozá; hanem Vesta tüzként — nemesen mivel szívében őrizgeté és csak a nyomor és vész napjaiban ragyogtatá azt emberfeleinek boldogítására; ki örült és tombolt az örülökkel, — sőt és szenvedett a sirókkal és törölgeté a sirók könnyeit; Máramaros megyének 26 év óta munkás és közösen szeretett tisztelt fő orvosa, a 20 éves ritka hűségű — férj, az 50 éves ember, a gyöngéd és eszéyes család apa, ki özvegére hat neveletlen árvát és kimondhatlan bánatot hagyott, — immár bold. emlékeztül orvos **Doctor GYÖRGY JÓZSEF**, városunk növendéke és egyik édes diésevé, egyetlen fítestvérenek nemeli hely. hitv Lelkészn. t. György Lajos urnak vizsgálatlan bánatára, egyetlen növérének t. Koós Lajosné asszonynak örökös fájdalmára, sok szatmári és nemeli jó barátainak méltó szomorúságára, December 21-dikén, eství 9 és fél órakor, mellvíz kországban, Máramaros-Szigeten, valódi keresztényi resignációval, nemes nyugalommal hajta le elalélt fejét jeg kebelére, az enyészeti néma angyalának; hült tetemei December 25-dikán adattak át a nyugtató földnek M. Szigeten a sirók kertjében. Multis ille bonis flebilis occidit Nulli flebilior quam tibi Máramaros!*) A beke és megnyugovás jámbor angyala visszson a nemes szív hamvai fölett! — nyujtsion vigaszt az ég az özvegének és testvéreknek! adjon boldog jövőt a gondviselés Istene az árván maradt szepreményű gyermekeknek!*)

○ A szatmári ev. ref. egyház képviselőinek mult 1862-ik év dec. 28-ikán tartott választó gyűlése 171-ből 141 szavazattal többséggel lelkész-szé sárospataki hittanár lit és bölesész tudor Heiszler József urat az egész egyház köz örömeire elválasztotta. Ez állás fontosságától áthatva óhajtuk, hogy a leendő süker örömétől át villanyozott lelkünk áldó emlékezete szálljon e napra, elmondhatva róla, hogy: benne „üdvössége lett e háznak“

○ A zord télben legalkalomszerűben ajánljuk olvasóink figyelmébe szinýrváralyai gyógyszerész Gerber Ödön urnak elismert hatású gyógykenőcsét, mely a fagyásból eredt tagsérüléseket, metsző fájdalmakat legsikeresebben gyógyítja.

*) Sok jók bánatára halt ő el; senkinek nem nagyobb keservére mint nekéd Máramaros.

E gyógyírt többen az utóbajok ellen i jótékony hatásának tapasztalták. Ára egy nagy adagnak 1 ft. 10 kr. o. értékben; megrendelhető szinýrváralyáról Gerber Ödön ur gyógytárából.

† Meg döbönt a gyászír: megyénk közkedvelt fia Csaba Vince 1862 dec. 30-ikán hirtelen ki mult.

— A helybeli jótékony nőegylet jövő 1863-ik évi január 25-én a „Zöldfa“ című vendéglőben szegényeink javára 10 oszt., ft. bementidj mellett tuncéstelyt rendezend-melybeni részvételre szegényeink nyomorult sorsát szívén viselő t. közönség ezen-nel tiszteletteljesen föllívatik.

Szatmár, december 26-án 1862.

A nőegyleti választmány nevében:
Nagy Vince,
nőegyleti tükár.

Pályázat.

Szatmár December 27. A Szatmár-nemeli ref. Gymnasiumban a IV-ed osztály tanszéke megürülvén arra pályázat hirdetteték. Teendője az elválasztandó tanárnak: mind azon tudományok tanítása, melyek jól szervezett Gymnasiumokban a IV-ed osztályba sorozvak; fizetése: 500 ft. oszt. értben; szállás pénzül 40 ft; hét öl tűzifa. A pályázók, — bizonyítványakkal fölszerelt folyamodásukat az 1865-dik év Február hava 5-dikéig sziveskedjenek megküldeni Szatmárra, fögöndnek s tanügybizottmányi elnök tek. Gyene Károly úrhoz; a választás Febr. 8-kán, haladéktalanul meg fog történni.*)

Megbíztatása nyomán közli:
Bartók Gábor,
gymn. igazgató.

Üzlet.

Szatmár december 51-ki heti vásárra behozott: tiszta buza 496 köböl, elkelt 582; kétszeres 515, elkelt 405; rozs 97, elkelt 45; árpa — elkelt —; zab 597, elkelt 590; tengeri 285, elkelt 210; kása, 45 elkelt 22; krumpli 40, elkelt 30; fözélékek 82, elkelt 61; asszuszilva 92, elkelt 64; Az árak következők: tisztabuza: 6 ft. 40 kr., kétszeres: 5 ft. 40 kr., rozs: 5 ft. 80 kr., árpa: — ft. zab: 2 ft. 50 kr., tengeri: 4 ft. 40 kr., kása: 10 ft. 20 kr., krumpli: 2 ft., 40 kr., fözélékek: 8 ft., asszuszilva 9 ft.

Szerkesztői mondanivaló.

N. D. urnak A „szülő“ cikkére írt ellenválaszát vettük. Kérjük önt; elégedjék meg az eddigi cáfolattal, s szerkesztői válaszukkal.

Tasnádra P. S. Szinér-Váralyára P. V. urnaknak. Érdekes tudósításait várjuk.

Törökfalvának Bég pihen már az a jó toll

*) A „Hortobágy“-ot tisztelettel kérjük e pályázati hirdetmény átvételére Szerk.

Lapunkra előfizetheti Lehocky János könyvkereskedésében és a posta hivatalnál.

HIRDETÉSEK.

Gyermek játékok

és más

újévi

ajándéki cikkek

legújabb izlésben, és lehető legolesőbb szabott árak mellett nagy választékban találhatnak

Haller és Gillyén.

norinbergi és diszkereskedésükben.

Magyarország címerénél.

Helységek elöljáróit és magánosokat

tisztelettel figyelemezettjük, hogy Szatmár és Bagos közt e hó 9-ikén tokjával együtt egy — az ágyán kis ezüst kerek lemezbe vésett **K. M.** betűkről könnyen felismerhető — **két esöví fegyver** veszett el, s felkérjük a megtalálót, hogy azt Károlyban az alispáni hivatalba, Szatmáron a rendőrséghez vagy szerkesztőségünkhöz el juttatni sziveskedjék. A káros a meg találónak közönetén kívül illőjutalmat is adand.

Jurácskó Dániel ajánlja a t. ez. Gazdaközönség figyelmébe újjonnan érkezett, javított szerkezetű s a leg finomabb angol késekkel ellátott: **Sámuclson féle szeccsa vágóit** jutányos árak mellett s egyszersmind e gépek jóságáról kezeséget vállal.

3—5

Alant írott tisztelettel értesitem a n.é. városi s megyei közönséget miként a kápolna utcába 87. számú háznál 1-ső bőltnban a leg újabb divat szerinti férfi és női **lábbeli raktáramat** felállítottam, s mindenkor a leggyorsabbban bár minémű megrendelésnek jót állásmellett meg felelni igyekszem.

3—5

Fridman Leopold, a párizsi cipőhöz.

HIRDETÉMÉNY.

Szatmár városában Fazekas utcán, 438 szám alatti jól elrendezett 1400 o. é. forintra értékelt házastelek szabad kézből minden órán eladó. A venni szándékozók részére előnyös feltétellül szolgál, miszerént e házasteleknek majd fele értéke, mint betáblázott közpénztári adóság továbbra is a házon maradhat.

Kik e vétel felől bővebben értesülhni kívánnának, értekezhetnek a tulajdonos Erése Lajossal, ugyanazon 438 szám alatti háznál. —

Szatmár dec. 13. 1862.

Ujonn nyitott s esinosan rendezett

CUKRÁSZDA.

Alólirt ezenuel tudatja a n. é. közönséggel, hogy helyben a Csaba-féle házban cukrászdáját megnyitotta, mely mindenkoron friss süteményekkel, tortákkal, befőttekkel s minden a cukrászatba tartozó tárgyakkal el van látva. Egyszersmind van szerencsém jelenteni, hogy minden megrendelések elfogadtatnak ez pontos időre elkészítetnek.

Földadatom lesz a n. é. közönségnek megelégedését pontosság és jutányos árak által megnyerni.

Szatmár, január 1. 1863.

Schanciel Fidéi,
cukrász.

1—5